

Napoved gospodarske rasti za leti 2004 in 2005

Pomladanska napoved gospodarske rasti za letos (3.6%) in prihodnje leto (3.7%) je v primerjavi z Jesensko napovedjo nespremenjena. Glede na majhne spremembe v napovedih mednarodnega okolja napoved realne rasti izvoza v obeh letih ne odstopa bistveno od jeseni predvidene, nekoliko višja od jesenske pa je napoved rasti domače potrošnje, kar ob pospešenem uvozu pomeni enake napovedi gospodarske rasti za leti 2004 (3.6%) in 2005 (3.7%), kot smo jih pričakovali jeseni (gl. tabelo Pomembnejši kazalci, str. P 13).

Skladno s pričakovanim izboljšanjem razmer v mednarodnem okolju se bo rast izvoznega povpraševanja v letu 2004 okrepila. Regionalno se bo rast izvoza blaga okrepila predvsem v države EU in zmanjšala v države bivše Jugoslavije. Za nove države članice EU, prej članice CEFTA, predvidevamo ohranjanje visokih rasti izvoza iz leta 2003. Nasprotno za države bivše Sovjetske zveze in zlasti za ZDA zaradi lanskih visokih stopenj rasti izvoza letos pričakujemo upočasnitev. Omenjena gibanja predstavljajo normalen učinek ekonomskih integracij (večja trgovina med članicami in manjša z nečlanicami). Negativni učinek prenehanja prostotrgovinskih sporazumov z državami nekdanje Jugoslavije na letno gospodarsko rast je tako ocenjen na približno 0.1 odstotne točke, vendar bodo hkrati učinki sprejema skupne carinske tarife EU, sprostitve medsebojne trgovine z občutljivimi proizvodi v EU, odprave mejnih kontrol in formalnosti ter s tem znižanja trgovinskih stroškov na gospodarsko rast vplivali pozitivno, tako da bo tudi neto učinek na gospodarsko rast pozitiven. Ob krepitvi rasti domače potrošnje in izvoza se bo rast uvoza ohranila na relativno visoki ravni. Tako bo prispevek neto menjave s tujino k rasti BDP še vedno negativen (-1.0 odstotne točke), vendar manj kot lani (2.0 odstotne točke). Saldo tekočega računa plačilne bilance se bo zaradi omenjenih izvožno-uvoznih gibanj iz lanskega rahlega presežka (0.1% BDP) prevesil v primanjkljaj, ki pa bo ob predvidenem rahlem izboljšanju pogojev menjave in nekoliko višjih transferih iz tujine kot lani, nizek (-0.2% BDP).

V letu 2004 se bo nadaljevala krepitev rasti domačega trošenja, ki bo še vedno glavni dejavnik gospodarske rasti. Krepitev rasti domače potrošnje bo spodbujena z višjo rastjo zasebne in investicijske potrošnje. Rast zasebne potrošnje bo izvirala iz novega cikla v potrošnji trajnih dobrin, ki se je po naših ocenah začel že lani, in je delno tudi posledica razbremenjevanja dohodka gospodinjstev po zadolževanju leta 1999. Poleg tega bo na pospešitev zasebne potrošnje pozitivno vplivalo tudi pričakovano postopno izboljšanje razmer na trgu dela ter nižje nominalne obrestne mere na denarnem trgu kot posledica konvergence z državami evro območja in vstopa v tečajni mehanizem ERM II, ki je s skupnim programom Vlade in Banke Slovenije predviden do konca letošnjega leta, ob ugodnih makroekonomskih razmerah pa ga je smiselno tudi pospešiti. Dodatno pričakujemo tudi pozitivne učinke sprostitve sredstev prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme, ki naj bi se delno prelila v potrošnjo; bodisi neposredno ali zaradi nakupa stanovanjskih premičnih ali drugih trajnih in poltrajnih dobrin. Pričakujemo tudi nadaljevanje okrepljene rasti investicij v osnovna sredstva. V teh se bo ohranjala visoka rast državnih investicij, povezanih z izgradnjo avtocest in vzpostavitvijo schengenske meje, višja bo tudi rast stanovanjskih investicij, ki jo ocenjujemo na podlagi izdanih gradbenih dovoljenj, skladno z izboljšanjem konjunktura pa naj bi se krepile tudi investicije zasebnega sektorja. Napoved rasti izdatkov za državno potrošnjo je skladna z veljavnim proračunom za leto 2004.

V letu 2005 se bo rast izvoza, pod predpostavko nadaljevanja ugodnih gospodarskih trendov v mednarodnem okolju, še nekoliko okrepila, rast domačega povpraševanja pa nekoliko znižala, tako da bo njun prispevek h gospodarski rasti bolj uravnotežen, še vedno pa bo dejavnik domačega trošenja relativno močnejši. V tem se bo rast zasebne potrošnje, ob nadaljnji rasti zaposlenosti in zmerni rasti plač, ohranjala na skoraj enaki ravni kot v letu 2004. Realna rast investicij v osnovna sredstva bo ostala relativno visoka, pri čemer bo njihova rast v letu 2005 v večji meri temeljila na zasebnih investicijah, še nadalje se bo krepila tudi rast stanovanjske izgradnje, obseg investicij v izgradnjo avtocest pa se bo ohranjal na visoki ravni letošnjega leta. Upošteva predlog proračuna za leto 2005 bo rast državne potrošnje nekoliko nižja kot letos. Ob nekoliko šibkejšem domačem povpraševanju in nadaljnji krepitvi izvoza je tudi napovedana rast uvoza le nekoliko nižja od letošnje. Tako se tudi v letu 2005 ohranja negativni prispevek neto menjave s tujino, ki pa bo nižji od letošnjega (-0.7 odstotne točke). Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance naj bi se ob višji rasti uvoza od izvoza sicer še nekoliko povečal (na -0.4% BDP), vendar ostal v ravnotežnih mejah.

Napoved razmer na trgu dela za leti 2004 in 2005

Skladno s pospešitvijo gospodarske rasti se bodo v letih 2004 in 2005 postopno izboljševale tudi razmere na trgu dela. Zaposlenost (po nacionalnih računih), ki se je zadnji dve leti zmanjševala, naj bi ponovno začela naraščati (0.4% leta 2004 in 0.6% leta 2005), brezposelnost pa, tako registrirana kot anketna (mednarodno primerljiva), zmanjševati, nekoliko izraziteje leta 2005.

Realna rast plač naj bi v obeh letih zaostajala za ocenjeno rastjo produktivnosti dela (BDP na zaposlenega) za približno 1 odstotno točko. Realna rast bruto plače na zaposlenega bo letos 2-odstotna (2.5% v zasebnem sektorju in 0.5% v javnem), v letu 2005 nekoliko višja, 2.2% (2.5% v zasebnem sektorju in 1.2%

v javnem). Pri tem se bodo plače v javnem sektorju usklajevale v skladu z lani sprejetim dogovorom, na osnovi katerega naj bi se letos nominalno povišale za 3.1% in v letu 2005 za 3%. Pogajanja o usklajevalnem mehanizmu plač v zasebnem sektorju za letos in prihodnje leto so se zaključila konec aprila letos (gl. str. 13), na njihovo rast pa bo vplivala tudi izboljšana gospodarska klima in večje število delovnih dni kot lani. S takšnim gibanjem plač bi bil dosežen tudi cilj Socialnega sporazuma o zaostajanju realne rasti plač za rastjo produktivnosti dela v višini ene odstotne točke.

Napoved inflacije za leti 2004 in 2005

Letos in prihodnje leto pričakujemo nadaljnje znižanje inflacije, v letu 2004 za približno 1.3 odstotne točke, na medletno raven približno 3.3%, v letu 2005 pa še za približno 0.4 točke, na raven, ki ne bo presegla 2.9%. Že v letu 2003 sprejeti ukrepi za znižanje inflacije predvidevajo enakomernejše zniževanje mesečnih stopenj rasti preko celega leta, ker pa je bila inflacija v prvem polletju lani višja od inflacije v drugem polletju, se bo relativno hitro umirjanje medletnih rasti cen nadaljevalo predvsem v prvi polovici letošnjega leta, v drugi polovici leta pa bo inflacija nihala okoli doseženega nivoja.

Umirjanje inflacije bo rezultat usklajenih ukrepov makroekonomske politike, pri čemer bo Vlada ohranjala sedanje usmeritve fiskalne in dohodkovne politike ter politike reguliranih cen. Načrt povišanja reguliranih cen letos in v prihodnjem letu ohranja glavne usmeritve politike reguliranih cen iz preteklega leta, v skladu s katerimi naj bi se regulirane cene v letošnjem letu povišale za največ 3.4%, v letu 2005 pa za največ 2.3%. Vlada hkrati namerava še naprej sodelovati z neodvisnimi regulatorji, ki sodelujejo pri oblikovanju cen, predvsem na področju telekomunikacij, pošte in radiodifuzije ter na področju prenosa električne energije, kar naj bi, podobno kot že v letu 2003, prispevalo k skladnemu naraščanju teh cen z rastjo ostalih cen tudi v prihodnjih dveh letih. Načrt povišanja reguliranih cen vključuje tudi povišanja davčnih obremenitev, ki so v preteklih letih pomembno prispevala k rasti cen. Zmanjšani prispevek davčnih sprememb k inflaciji letos in v prihodnjem letu bo posledica s splošno ravnijo cen skladnejšega poviševanja trošarin (izjema bodo le trošarine na tobak in tobačne izdelke, ki se bodo v skladu s procesom harmonizacije s stopnjami v EU hitreje poviševale tudi v letu 2004 in 2005), okoljskih taks in drugih prispevkov. Vlada bo tudi nadaljevala z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, s čimer bo blažila vpliv morebitnih nihanj cen nafte na drobnoprodajne cene goriv v Sloveniji in s tem zmanjševala tudi posredne vplive njihovih višjih cen, hkrati pa vplivala na znižanje inflacijskih pričakovanj. Na zmanjševanje inflacijskih pritiskov iz domačega okolja bodo vplivale tudi spremembe indeksacijskih mehanizmov. Sprejetje dogovora o usklajevanju plač v javnem sektorju julija 2003 in v zasebnem sektorju aprila letos namreč zagotavljala, da rast plač tudi letos in v prihodnjem letu ne bo povzročala inflacijskih pritiskov na strani povpraševanja. K umirjanju inflacijskih pričakovanj bo prispevala tudi odprava indeksacije na finančnem področju, izvedena v lanskem letu.

K znižanju inflacije bo prispevalo tudi nadaljevanje izvajanja denarne politike, predstavljene v Programu vstopa v ERM II in prevzem evra. V skladu z ukrepi za dosego maastrichtskih kriterijev se bo namreč nadaljevalo upočasnjevanje deprecijacije tolarja proti evru, ob upoštevanju visokega prenosa rasti tečaja evra na rast cen pa se bo posledično zmanjševal tudi prispevek tečaja k rasti cen.

Spremembe v mednarodnem okolju v letu 2004 ne bodo povzročale dodatnih pritiskov na rast cen. Relativno počasno oživiljanje gospodarske aktivnosti v EU bo namreč prispevalo k zniževanju inflacije v EU in s tem ugodno vplivalo na rast cen v Sloveniji. Relativno visoke cene nafte, ki jih spremlja relativno nizka vrednost ameriškega dolarja, pa so se, ob politiki acikličnega prilagajanja trošarin, že odrazile v dosedanji rasti cen. Zato bi inflacijske pritiske, ob nespremenjeni vrednosti ameriškega dolarja, predstavljal le dolgotrajnejši dvig cene nafte nad predvideni nivo, ki pa je v skladu s prevladujočimi pričakovanji malo verjeten.

Ob doslednem izvajanju naštetih ukrepov ekonomske politike bo rast cen, višja od povprečja držav EU, predvsem posledica ohranjanja strukturnih neskladij. Ocenjujemo, da bo zaradi omenjenih neskladij, ki povzročajo stalne pritiske na rast cen, zlasti v nemenjalnem delu gospodarstva, ter zaradi hitrejše rasti produktivnosti v slovenskem gospodarstvu glede na povprečje naših najpomembnejših gospodarskih partneric (Balassa-Samuelsonov učinek), inflacija tudi letos in v prihodnjem letu za približno 1.0 do 1.5 odstotne točke višja kot v povprečju držav EU. Njeno vzdržno znižanje pa je mogoče doseči predvsem z dokončanjem strukturnih reform, zlasti v sektorjih, kjer se cene oblikujejo pod nadzorom države, ter na področju delovanja finančnih trgov in trga delovne sile.

Glavna tveganja za uresničitev napovedi

Poleg osnovne napovedi smo za leto 2004 pripravili tudi dva alternativna scenarija, ki pomenita oceno velikosti glavnih tveganj za njeno uresničitev. Prvi izhaja iz predpostavke, da bi se po vstopu v EU konkurenčnost slovenskega gospodarstva izkazalo za manjšo od ocenjene, kar bi se odrazilo v manjši rasti domače proizvodnje in povečanju brezposelnosti. Drugi izhaja iz predpostavke, da bi zniževanje nominalnih obrestnih mer ob vstopu v ERMII spodbudilo še hitrejšo rast domače potrošnje in s tem makroekonomska neravnovesja na področju zunanje menjave in inflacije. Namen alternativnih scenarijev je predvsem ocena reda velikosti možnega vpliva omenjenih tveganj, ob čemer poudarjamo, da je osnovna napoved sicer najbolj realistična oziroma najverjetnejša slika gospodarskih gibanj v letu 2004.